

B2-páholy

Tisztában vagyok azzal, hogy egy téglagyári kémény nem hely. Ebbéli tudásom a felé a töprengés felé indít el, hogy ha egy téglagyári kémény nem hely, akkor mi a hely, ha sem az? Úgy tűnik, az nyilván nem lehet hely, amit a térben elfoglalunk, mert az legfeljebb csak a helyzetünk. Mondjuk az emberre, aki folyamatosan úton van, bolyong, kereng, keres vagy fölfedezni akar, hogy nem találja a helyét. De nyilván nem a tér egy kijelölt helyére gondolunk. Mert ha megtalálná azt a – tévesen térbelinek feltételezett – helyet, akkor attól fogva állandóan azon a helyen kellene tartózkodnia, különben megint nem lenne a helyén, magyarul, nem találná a helyét. Ebből eredően, külön kell tehát választani a térbeli kiterjedéssel rendelkező és a lélek kiterjedései által megképzett helyeket. Előbbiek tetszőlegesen kicsik lehetnek, akkorkák csak, mint a bolha faszán a patanás, avagy tetszőlegesen nagyok, akkorkák, mint a táguló világegyetem legaktuálisabb tágassága, ugyanakkor a legkisebb kicsitől a legnagyobb nagyig, valamennyi benne foglalhatik egy vagy több tágasabb helyben, azzal együtt, hogy ő maga is magában foglal megannyi nála kisebb helyet. A lélek terei ennél is bonyolultabbak, még kevésbé körülírhatóak. Utaljunk csak a 'helytelen' szónkra, mely egzakt értelemben valaminek a számszerűségi pontosságát kérdőjelezi meg, illetve adott megoldásban a használhatóságot, míg a lélek (magatartás, érzelmek stb.) terén a helyen nem levés eltévelyedettségre utal, anélkül hogy meghatározható lenne bármilyen pontossággal is a helyesség helye; erkölcsi dilemmák közé keverednénk, ha folytatnánk ezt, így aztán nem is folytatjuk.

A téglagyári kémény nem hely tehát, hanem objektum, mely megadott helyet foglalt el, szorított ki egy helyből, mely benne foglaltatott egy téglagyárnyi egységben, ez Abony városkában, az Pest megyében, ez Magyarországon, az Közép-Európában (rossz nyelvek szerint lehet itt még Kelet, sőt, Balkán is belekeverődve), ez Európában, az a kontinensben, ez a Földben, az a Naprendszerben, ez a csillagközi térben, az a világmindenségben.

De nem egészen így szemléltem ezt, amikor Abony felé közeledett a vonatom. „Sej, Nagyabonyban csak két torony látszik” – mondja a nóta Kodály *Háry János* című dalművében, és tényleg csak két torony látszódik ma már újra, a katolikus és a református templomokhoz tartozó fölmagasodásként. De mi az, hogy „ma már újra”, kaphatja fel fejét az Abony történetében nem eléggé járatos olvasó. Lehetnek így többen is...

Én már úgy nőttem fel, hogy Abonyban három torony látszott. A nevezett két templom tornya, és harmadikként a téglagyár kéménye, melynek tövében cseperedtem gyermekből valamennyire felnőttem. Ami ugyan a szó szorosabb értelmében nem torony, nekem/nekünk mégis az volt felnőtt koromig (lásd a *Göncölszekér* c. novelláskötetem első ciklusát!) és még tovább, nyilván egészen addig, amíg élek. A téglagyári torony – mert mi így hívtuk – a legfőbb tájékozási pont volt a számomra kiskölyökként, merre kell hazamennem, ha elcsavarognék. Később ilyen lett az Eiffel-torony Párizsban, a Sears Tower Chicagóban, a WTC-tornyok még álló párosa Manhattanban, vagy a CN-torony Torontóban... Így nem tévedtem el én, tornyok mentén, sem szülőházamban, sem a nagyvilágban.

Summa summarum, pár évvel ezelőtt, Abonyhoz közeledvén kihajoltam a vonatablakon, hogy jobban lássam a tornyokat. De csak kettőt láttam a legjobb látással is. A téglagyári harmadik eltűnt. Megérkezésemet követően utánakerestem. Kiderült, önkényesen és fölöslegesen lebontották, és a város akkori, immár demokratikusan megválasztott, szabad notabilitása disznóolák építéséhez lopta szét a gyönyörű, régi vörös téglákat. Amikor megírtam ezt, elsiratva a téglagyári kéményt, megüzenték, vi-

gyázzak magamra – ami nem érdekelt túlságosan, anyámat féltettem mindösszesen, aki azóta is ott él a kémény nélküli téglagyár tövében.

Szóval, a hely. Mióta nincs kémény, nincs helyén a gyermekkorom, mert ellopták a helyhez kötő objektumot a helyről – a területhez helyet kötő tornyot. A kémény szétlopásával szétlopták az emlékezés helyét, helyeit, amelyeket a múlt foglalt magában, és amelyek múltat foglaltak magukban, mindezt pedig az emberi lélek identitáskereső jelene. Most keresem a helyemet ismét és tovább a világban, nagyon kikötném valahol a jelenemet, de nem találok fel a múlt bolyongásaiból világítótoronyként kiemelkedő öreg téglagyári kéményt. Érzem, hajótörött leszek, de lehet, már az is vagyok. És körülöttem szaros, sáros, kövér disznók dagonyáznak összemocskolva óljuk vörös téglás falát, meggyalázva a múlt, múltam tégláit...

Zalán Tibor

